

TŘETÍ ČÁST

11. kapitola UČENÍ

11 Zkoumejte hvězdy, učte se jejich jména a vlivy a uplatňujte poznatky v praxi. Učte se, jak se obloha pohybuje a jak se otáčí. Seznamte se s délkou roku a jeho znameními. Učte se, jak jdou po pořádku měsíce: osmnáct měsíců, a znovu nadchází cyklus žní.⁴ Také se naučte, jak dlouho trvá, než se urodí člověk – lidské těhotenství: třináct měsíců, každý ve správném pořadí, a pak nastává porod. A učte se měřit délku lidského života.⁵

12 Učte se hieroglyfy a slova. Zpívejte a mluvte dobře. Dobře rozmlouvejte, dobře odpovídejte a dobře se modlete. Slovo se nedá koupit.

13 Projevujte úctu a vězte, že je to správné. Nedopouštějte se nevěry; neopíjejte se; nepropadejte přehnaně hazardu a nespolehejte moc na štěstí; nechlubte se svým rodokmenem ani mužností; nebuďte nerozvážní nebo zbabělí; neusilujte o to, být první.

14 Vyhýbejte se krajnostem; držte se uprostřed, neboť pouze uprostřed je náležité společenské postavení zasluhující úctu. Pak se stanete Toltéky.“

16 Pravý mudrc je opatrný, zachovává tradice a stará se o předávání doktrín. Učí je ostatní; prosazuje pravdu. Je učitelem.

17 Pravý učitel nikdy nepřestává kárat; jedině tak vstíjí jiným lidem moudrost; tak nás vede k tomu, abychom měli svou tvář a zdokonalovali ji; otvírá nám uši a osvěcuje nás. Je učitelem učitelů; ukazuje nám cestu. Jsme na něm závislí.

18 Ostatním nastavuje zrcadlo. Stará se, aby byli rozumní a opatrní a aby měli svou totožnost. Všechno, co dělá, posuzuje; usměrňuje se, všechno uspořádává a zjednává pořádek. Svým světlem působí na svět. Proto zná toho, jenž je nad námi, a krajinu zesnulých.

28 Je dobré, jestliže padne pochvalná zmínka, slovo, které neublíží. Když je předáte, nezveličujte ani nesnižujte; nazývejte věci pravými jmény a popisujte je přesně. Ale vyvarujte se prázdných slov a nerozvážných výroků. Ty totiž vedou pouze k překrucování. Nejsou to jasná a přímá slova. Ten, kdo je vyslovuje, se ocitá ve vzduchoprázdnu; slova ho zavádějí do pasti a následuje svázání provazem, kamenování a bití holí.

31 Nezapomínejte na starce, chudáky, trpící, nešťastné; na ty s ucpanými střevy; na ty, kdo nenašli domov a žijí ve zmatku; na ty, kteří prolévají slzy a okusují si nehty; na ty s rukama svázanýma za zády.

34 Nepachtěte se příliš za příjemným zevnějškem. Vždyť on si vás vezme v tichosti tak, jak jste, kdekoliv a kdykoliv. Vaše ozdoby a šperky by vás mohly uvrhnout do dravého proudu. Místo toho byste v sobě měli vidět toho, kdo učí a stará se, neboť ten, kdo je učitelem, otvírá cestu druhým k útěku ze začarovaného kruhu.“

40 „Milujte se navzájem; pomáhejte jeden druhému. Pomáhejte těm, kdo jsou v nouzi – příkryvkou, otepí, šperkem, platem, potravinami. Neboť je špatné své bližní odmítat.

41 Dávejte almužny hladovějícím, i kdybyste se museli vzdát vlastní potravy. Oblékněte druha v hadrech, i kdybyste sami museli chodit nazí. Pomáhejte tomu, kdo vás potřebuje, i kdybyste museli riskovat život. Hled'te se dělit jak o maso, tak o lidskost.

42 Obklopujte se těmi, kdo jsou nohama a rukama lidu; nechovejte se k nim lhostejně; nenoste své břímě nedbale. Neboť jste orli, tygři, jste opora a lék.

43 Jestliže vás někdo předhoní, nechte ho jít napřed. Neměli byste být u vchodu první. Když se hovoří, nemluvte jako první. Pokud vám Ometeotl nedá znamení, neudávejte tón. Dostanete-li nakonec to, co potřebujete, nezblázněte se z toho. A jestli nic nedostanete, buďte vděční i tak. Nebe to tak chtělo. Je to zasloužené.

44 Nechtějte jíst chvatně; místo toho buďte umírnění, střídmi a dbejte, aby se druzí najedli dřív. Potom vezměte trochu vody a omyjte jim ruce a ústa. Proto, že jsou urození, ještě neztratíte svou ušlechtilost a vaše jadeity nebo tyrkysy vám samou horlivostí nesklouznou z rukou.

45 Všude naleznete toho, kdo pracuje, toho, kdo se vyjadřuje, toho, kdo přemítá, toho, kdo tvoří. Nebuďte jim na obtíž a nedělejte potíže z nevědomosti.

46 Buďte opatrní! Všude můžete někomu nevědomky rozbít hlavu, proti druhému zhřešit, močit na něj, donutit někoho ztratit dobré slovo nebo nebrat na vědomí něčí dobrou radu.

47 S bližními jednejte lidsky. Všude na ně můžete narazit: na starce, stařenu, nemocného či dítě. Proto nemáte žádnou výmluvu.

49 Jestliže jste silní, nevystupujte proto nadutě. Jste-li inteligentní, nevyvyšujte se. Nechvástejte se svým přesvědčením. Nestavte dům na svých názorech. Vždyť jste pouhý ptáček, jadeitový korálek... sotva pířko.

50 Nelezte druhému do truhly. Nekrmte se z talíře někoho jiného. Nezvěte se sami na hostinu. Nedopusťte, aby váš osud závisel na náhodě. To vše je nebezpečné; svazuje vás to a zavazuje.

51 Nejednejte bez rozmyslu a nevyjadřujte se neopatrně. Nepouštějte se do práce bez přípravy a nevnucujte se neuváženě. Nepřijímejte, co si nezasloužíte, a nekritizujte to, co jste sami nevytvořili a co není vaše přednost. Nedovolte, abyste se stali cílem žebroty, a nečekejte vždycky, že vám někdo bude něco nabízet. Nedávejte si dvakrát říct, protože máte měkké srdce. Nečiňte si nárok na to, co není vaše.

Prameny k této kapitole: *Códice Florentino* a *Huehuetlahtolli de Padre Olmos*

4. U Nahuů měl měsíc jenom dvacet dní.

5. Ideální věk člověka byl spočítán na *huehuete*, což je 104 roky.

13. kapitola KNĚŽÍ BOHA SMRTI

14 Uvažujte o tom a poučte se z toho: Nežijeme dvakrát a neumíráme dvakrát. Náš život je jedinečný. Ať jste dobří, nebo zlí, vaše činy byly jako dobrá nebo špatná malba, barva, která časem vybledne a upadne v zapomnění."

Prameny k této kapitole: *Historia general de las cosas de la Nueva España* a *Cantares de los señores de la Nueva España*

ČTVRTÁ ČÁST

16. kapitola SVĚCENÍ

7 Pravidelně studujte posvátné knihy, neboť jsou hlasem Ometeotlovým. Denně rozmlouvejte se svým srdcem; po nocích bděte; pěstujte vědu, umění a řemesla. A nade vše přísně ctěte tato pravidla: Ihiotzin, Icatzin a Teomania.²

8 Nikdy nevynechávejte noční koupel a nepoužívejte břitvu na hlavu. Spěte a jezte střídmě a mluvte, jen když je to nezbytné. Mírněte se ve svých způsobech a oblékejte se skromně. Nenoste šperky a přepychové šaty, pouze kamenný či dřevěný náhrdelník. Pějte chvalozpěvy až do svítání a nezapomínejte na pokání.

9 Osévejte půdu, abyste nebyli lidem na obtíž; syťte potřebné, chudé, poustevníky a nemocné; a neustále pomáhejte vdovám a sirotkům.

10 A náčelníky si budete volit takto: Ti z vás, kdo jsou vůdci, budou pracovat dvojnásob. Vašimi představiteli budou ti nejpokornější z vás. Ten nejurozenějšího původu bude služebníkem. A za tyto služby nebude žádná odměna.

11 Zastupovat vás bude pouze ten s ryzím srdcem, dobrým srdcem, nezlomným, chlapským srdcem, jediné ten, kdo v srdci nosí Ometeotla a je moudrý v Božích záležitostech. Důležité není jeho jméno ani původ; i kdyby měl původ ubohý, i kdyby jeho rodiče byli nejchudší z chudých. Nebudete brát zřetel na jeho rodokmen, ale životosprávu.

12 Jestliže naleznete někoho, kdo vede dobrý život, udržuje bezvadné zvyky, návyky a doktríny – takového, který je rozvážlivý a drží se pravidel, je ctnostný, skromný a mírný, ohleduplný, rozumný, soucitný, ke všem přátelský, oddaný, bohabojný a bezúhonný – pak je to ten, kterého si vyberete coby nejvyššího kněze s titulem Quetzalcoatl. Ten vám bude sloužit jako vůdce, bude vás nosit na zádech a vládnout vám.

Prameny k této kapitole: *Historia de las indias*, *Códice Florentino* a *Memoriales*

2. Překládá se jako „uctivé dýchání“, „uctivý postoj“ a „rozjímání o božích záležitostech“.

17. kapitola PŘIKÁZÁNÍ

4 Druhé přikázání, které si musíte pamatovat, je být zadobře se všemi lidmi; nikoho neurážejte; každého respektujte. Ze žádného důvodu jiného člověka nehanobte. Zachovávejte klid; ať si o vás druzí říkají, co chtějí. I kdyby vás napadli, buďte klidní a nereagujte. Tak ukážete mužnost a šlechtnost a každý bude vědět, že jste mým důvěryhodným zástupcem. Toho všeho dosáhnete, když se budete aktivně cvičit v udržování klidu.

5 A třetí věc, kterou po vás žádám, je toto: Nemrhejte časem, který vám Ometeotl na tomto světě přidělil. Věnujte se ve dne v noci tomu, co je dobré. Nepohrdejte časem, neboť nevíte, jestli budete žít znovu nebo tam poznáte vlastní tvář. Nakládejte se životem co nejlépe.

Prameny k této kapitole: *Huehuetlahtolli de Padre Olmos* a *Suma indiana*

UKNÁVKA